

**ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ
У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ
ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО
ПРОСТОРУ**

**HIGHER EDUCATION OF UKRAINE
IN THE CONTEXT
OF INTEGRATION TO EUROPEAN
EDUCATIONAL SPACE**

УДК 37.013-053.5(082)
ББК 74.200я43
Т 43

Рекомендовано Науково-методичною радою Східно-Європейського Інституту Психології
(Україна - Франція). Протокол № 11 від 7 листопада 2019 року

Видання здійснене за сприяння Польської Академії Наук (Київське представництво),
Міжнародної Експертної Агенції "Консалтинг і Тренінг" та
Східно-Європейського Інституту Психології (Україна – Франція)

Редакційна колегія випуску:

Кремень В.Г., Савченко О.Я., Маноха І.П., Генрик Собчук (Польща), Ляшенко О.І., Коцур В.П.,
Вашуленко М.С., Бех І.Д., Виговська О.І., Петрович Ж.В., Анджей Мірські (Польща),
Марія Гренвальд (Польща), Габрієле Сімончіні (Італія)

Відповідальний редактор випуску:

Маноха І.П., доктор психологічних наук, професор

Всеукраїнський науково-практичний журнал "Директор школи, ліцею, гімназії" – Спеціальний
тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього
простору". – № 4. – Кн. 1. – Том I (83). – К.: – Гнозис, 2019. – 526 с.

All Ukrainian Scientific-Practical Magazine "Principal of School Liceum Gymnasium" – Special
Thematic Issue "Higher Education of Ukraine in the Context of Integration into the European
Educational Space". – № 4. – Book 1. – Volume I (83). – K.: Gnosis, 2019. – 526 p.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 20652 – 10472 ПР від 31.03.2014.

Збірник включено до Переліку наукових фахових видань України з педагогічних, психологічних та
філософських наук Наказом МОН України від 06.11.2014 № 1279.

Збірник включено до міжнародних наукометричних баз: Google Scholar, Наукова періодика України
(Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського).

У спеціальному випуску вміщені наукові статті фахівців з питань вищої освіти, присвячені
актуальній проблемі входження України до європейського освітнього простору.
Перспективи євроінтеграційних процесів у сфері вищої освіти, вимоги Болонського
процесу та питання готовності України відповідати цим вимогам, моніторинг якості освіти,
стандарты європейського освітнього простору та завдання, що стоять перед вищою освітою
України сьогодні - ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби
розв'язання яких звертаються автори випуску. У центрі уваги також – питання управління
якістю освіти, перспективи запровадження механізмів сучасного освітнього менеджменту,
а також – умови й напрями оптимізації та розвитку вищої освіти України в сучасних умовах.
Для фахівців-освітян, науковців, дослідників психолого-педагогічних та управлінських
проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.

ISSN 2309-7744

© Всеукраїнський центр ім. М. Пирогова, 2019 р.
© Східно-Європейський Інститут Психології, 2019 р.
© Міжнародна Експертна Агенція "Консалтинг і Тренінг", 2019 р.
© Видавництво "Гнозис", 2019 р.

СПЕЦІАЛЬНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ВИПУСК ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

№ 4, Книга 1, Том I (83), 2019 р.

Тематичні рубрики випуску:

Сучасна освіта в Україні, Європі та світі:
тенденції і тренди

Управління і моніторинг якості освіти:
досвід та інновації

Психологічні, педагогічні та організаційні
умови запровадження європейських стандартів
вищої освіти

Новітні засоби навчання і виховання:
проблеми впровадження та стандартизації

Сучасний освітній менеджмент

Філософія, культурологія та психологія освіти

Послідовність середньої та вищої освіти як
загальноєвропейський стандарт

ISSN 2309-7744

Передплатний індекс
23974

ДИРЕКТОР ШКОЛИ ЛІЦЕЮ ГІМНАЗІЇ

МОН, НАПН

Всеукраїнський
науково-практичний
журнал: рецензований

ISSN 2309-7744

Key title: Direktor školi, liceu, gimnazii
Abbreviated key title: Dir.šk.liceu gimn.

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 20652 – 10472 ПР
від 31.03.2014

Передплатний індекс
23974

НАУКОВЕ ФАХОВЕ ВИДАННЯ
З ПЕДАГОГІЧНИХ
ПСИХОЛОГІЧНИХ І
ФІЛОСОФСЬКИХ НАУК

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Головний і науковий редактор

Ольга ВИГОВСЬКА

Зміст та анотації англійською

Наталія КАШУБА

Коректура

Наталія ВАСИЛЕНКО

Ольга ВИГОВСЬКА

Бібліографічний редактор

Наталія ТАРАСОВА

Верстальник

Дмитро МИРОНЕНКО

Відповідальний редактор

Ольга ВИГОВСЬКА

© О.Виговська, ідея та концепція
© О.Виговський, дизайн та оформлення
© Всеукраїнський науково-практичний журнал
«Директор школи, ліцею, гімназії», 2019
© Всеукраїнський центр ім. М. Пирогова

СПІВЗАСНОВНИКИ:
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. М.П. ДРАГОМАНОВА
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ
ІМ. Г.С. КОСТЮКА НАПН УКРАЇНИ
ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР
ІМ. М. ПИРОВОГА

Редакційна рада

Голова - **Василь КРЕМЕНЬ**

Віктор **АНДРУЩЕНКО**
Анаїда **АМІРХАНЯН**
(Вірменія)

Володимир **БЕХ**
Іван **БЕХ**
Оксана **БЕЛІКНА**
Надія **БІБІК**
Володимир **БОНДАР**
Тетяна **БОРЗЕНКОВА**
Маріанна **БОСЕНКО**
Людмила **ВАЩЕНКО**
Ольга **ВИГОВСЬКА**

Рольф **ГОЛЛОБ** (Швейцарія)
Микола **ГУЗИК**
Анатолій **ДЕРКАЧ** (Росія)
Ллія **ДОНСЬКА**
Олександр **ДУБОГАЙ**
Карлхайнц **ДЮР** (Німеччина)
Галина **СЛЬНІКОВА**
Наталія **ЗАВАЦЬКА**
Людмила **КАЛІНІНА**
Людмила **КАРАМУШКА**
Валентин **КРУДУ** (Респ. Молдова)
Володимир **ЛУГОВИЙ**
Олександр **ЛЯШЕНКО**
Василь **МАДЗІГОН**
Сергій **МАКСИМЕНКО**
Юрій **МАЛЬОВАННИЙ**
Валентин **МОЛЯКО**
Віктор **ОГНЕВ'ЮК**
Віктор **ОЛІШНИК**
Наташа **ОНДРУШКОВА**
(Словацьчина)
Іван **ОСАДЧИЙ**
Надія **ОСТРОВЕРХОВА**
Людмила **ПАРАЩЕНКО**
Світлана **РУДАКІВСЬКА**
Олександра **САВЧЕНКО**
Ганна **САЗОНЕНКО**
Анатолій **СОЛОГУБ**
Сергій **СТЕПАНОВ** (Росія)
Олег **ТОПУЗОВ**
Теорій **ФІЛІПЧУК**
Василина **ХАЙРУЛІНА**
Наталія **ЧЕПЕЛЄВА**
Олена **ЧИНОК**
Раїса **ЧУМІЧЕВА** (Росія)
Галина **ШЕВЧЕНКО**

ISSN 2309-7744
Передплатний індекс
23974

д-р філософських наук, проф., академік, Президент НАПН України
д-р філософських наук, проф., академік, Ректор НПУ ім. М. Драгоманова
д-р психологічних наук, проф., Єреванський державний педагогічний інститут ім. В.Я Брюсова
д-р філософських наук, проф., директор Ін-ту управління та економіки освіти НПУ ім. М. Драгоманова
д-р психологічних наук, професор, академік, директор Ін-ту проблем виховання НАПН України
директор Спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів № 207 м. Києва
д-р педагогічних наук, проф., академік, головний науковий співробітник Ін-ту педагогіки НАПН України
д-р педагогічних наук, проф., декан факультету педагогіки і психології НПУ ім. М. Драгоманова
заступник директора з науково-методичної роботи, Гімназія № 136 м. Києва
директор гімназії № 48 Шевченківського району міста Києва, «Народний вчитель України»
д-р педагогічних наук, проф., директор Центру експертизи освітніх реформ
канд. педагогічних наук, доцент, Головний і науковий редактор Всеукраїнського науково-практичного журналу «Директор школи, ліцею, гімназії»
д-р психологічних наук, проф., Цоріхський педагогічний університет
канд. педагогічних наук, член-кор. НАПН України, директор «Авторської школи М. П. Гузика»
д-р психологічних наук, проф., Академік-секретар РАО
директор Гімназії № 30 «Єнонад» м. Києва
д-р педагогічних наук, проф., зав. каф. фіз. виховання та здоров'я НПУ ім. М.П. Драгоманова
д-р психологічних наук, проф., Life-Long Learning Programmes of the European Union
д-р педагогічних наук, проф., зав. каф., Українська інженерно-педагогічна академія
д-р психологічних наук, проф., зав. каф., Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля
д-р педагогічних наук, проф., зав. відділу, Інститут педагогіки НАПН України
д-р психологічних наук, проф., заст. дир. Ін-ту психології імені Г.С. Костюка НАПН України
д-р психологічних наук, проф., Нач. управління Міністерства освіти Молдови
д-р педагогічних наук, проф., академік, віце-президент НАПН України
д-р педагогічних наук, проф., дійсний член НАПН України
д-р психологічних наук, проф., директор Ін-ту психології імені Г.С. Костюка НАПН України
канд. педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України, Учений секр. Відділення
д-р психологічних наук, проф., академік НАПН України
д-р філософських наук, проф., ректор Київського університету імені Бориса Грінченка
д-р педагогічних наук, проф., ректор Університету менеджменту освіти НАПН України
д-р психологічних наук, проф., Голова деп-ту громадянської освіти Університету Я.А. Коменського
д-р педагогічних наук, проф., ректор Академії неперервної освіти
д-р педагогічних наук, головний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України
доктор наук з державного управління, директор Київського ліцею бізнесу
кандидат філософських наук, професор, проректор Київського міжнародного університету
д-р педагогічних наук, проф., академік, головний науковий співробітник Ін-ту педагогіки НАПН України
канд. педагогічних наук, директор Українського гуманітарного ліцею
канд. педагогічних наук, член-кор., директор Інституту обдарованої дитини НАПН України
д-р психологічних наук, проф.
д-р педагогічних наук, проф., директор Інституту педагогіки НАПН України
д-р педагогічних наук, проф., дійсний член НАПН України
канд. педагогічних наук, директор Українського колежу ім. В.О. Сухомлинського
д-р психологічних наук, проф., заст. дир. Ін-ту психології імені Г.С. Костюка НАПН України
кандидат філологічних наук, директор київської приватної Гуманітарної гімназії «Гармонія»
д-р психологічних наук, проф.
д-р педагогічних наук, проф., директор НДІ духовного розвитку людини, Східноукраїнський національний університет ім. Володимира Даля (Северодонецьк)

SPECIAL THEMATIC ISSUE HIGHER EDUCATION OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF INTEGRATION TO THE EUROPEAN EDUCATIONAL SPACE

No. 4, Book 1, Volume I (83), 2019

Thematic sections of the issue:

Modern education in Ukraine,
Europe and the world: trends and trends

Managing and monitoring the quality of
education: experience and innovation

Psychological, pedagogical and organizational
conditions for the implementation of European
higher education standards

State-of-the-art training and education tools:
problems of implementation and standardization

Modern educational management

Philosophy, cultural studies and psychology of
education

Sequence of secondary and higher education as a
pan-European standard

ISSN 2309-7744

Subscription index
23974

PRINCIPAL
of SCHOOL
LICEUM
GYMNASIUM

All Ukrainian
scientific journal &
practical reviewed

FOUNDERS:

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE
OF UKRAINE,
INSTITUTE OF PEDAGOGIES NAPS OF
UKRAINE
M.P. DRAGOMANOV NATIONAL
PEDAGOGICAL UNIVERSITY
G.S. KOSTYUK INSTITUTE OF
PSYCHOLOGY NAPS OF UKRAINE
CIVIC ORGANIZATION "MOLICA
PIROGOV CENTER OF CONTRIBUTION
TO SOCIAL DEVELOPMENT"

ISSN 2309-7744

Key title: Direktor školi, liceu, gimnazii.
Abbreviated key title: Dir.šk.liceu.gimn.

2019

№4

Certificate on State Registration of printing
mass information medium
Rang KB № 20652 – 10472 ПП
From 31.03.2014

Subscription index
23974

SCIENTIFIC PROFESSIONAL EDITION
ON PEDAGOGICAL, PSYCHOLOGICAL,
AND PHILOSOPHICAL SCIENCES

THEY WORKED ON EDITION:

Chief and Scientific

Oľha VYHOVSKA

Annotations in English

Natalya KASHUBA

Proof-readers

Natalya VASILENKO

Oľha VYHOVSKA

Bibliographic editor

Natalya TARASOVA

Makeup

Dmytro MYRONENKO

Accountable Editor

Oľha VYHOVSKA

© O. Vygovskaya, idea and concept
© O. Vygovsky, design and appearance
© All-Ukrainian scientific and practical magazine
«Director of School, Lyceum, Gymnasium», 2019
© All-Ukrainian Center M. Pirogov

**Болонський процес і перспективи розвитку вищої освіти
в Україні, Європі та світі**

Управління якістю освіти: стандартизація та інноваційність

Моніторинг якості освіти: засоби, технології та перспективи

**Сучасний освітній менеджмент: економічні, організаційні та психологічні
засоби реалізації в Україні, Європі та світі**

Філософія та психологія освіти

**Послідовність загальної середньої та вищої освіти
як європейський стандарт**

Новітні засоби навчання: проблеми впровадження та стандартизації

**Психолого-педагогічні та організаційні умови запровадження європейських
стандартів вищої освіти в Україні**

**The Bologna process and prospects of higher education
in Ukraine, Europe and the world**

Management for the quality of education: experience and innovations

Monitoring the quality of education: tools and technologies

**Modern means of training and education:
problems of implementation and standardization**

Philosophy and Psychology of Education

The sequence of secondary and higher education as a European standard

**Modern educational management: economic, organizational and psychological
means implementation in Ukraine, Europe and the world**

**Psychological, educational and organizational conditions for the implementation
of European standards of higher education in Ukraine, Europe and the world**

**СУЧАСНА ОСВІТА В УКРАЇНІ, ЄВРОПІ
ТА СВІТІ: ТЕНДЕНЦІЇ І ТРЕНДИ**

**MODERN EDUCATION IN UKRAINE,
EUROPE AND THE WORLD:
TRENDS AND TRENDS**

ГЛАДКОВА В.М.,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри управління,
факультет інформаційних технологій
та управління Київського університету
імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна

АКМЕ-СТРАТЕГІЇ ТА АКМЕ-ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВИКЛАДАЧА У ХХІ СТОЛІТТІ

Стаття присвячена проблемам розвитку професіоналізму викладача у ХХІ столітті на основі акмеологічних стратегій та акмеологічних технологій. Акмestrategічний підхід у системі професійної діяльності викладача є дуже актуальним на сучасному етапі модернізації національної системи освіти в багатьох країнах, оскільки він сприяє прогнозуванню точок «акме» і «кате» освітнього процесу за кінцевими результатами. У відповідності з акмеологічною теорією фундаментальної освіти у статті наводиться визначення продуктивної акме-стратегії у професійній діяльності фахівця. Реалізація акме-стратегій у професійній діяльності викладача відбувається за допомоги акме-технологій на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях, які характеризуються особливостями особистісно-професійних компетенцій фахівця. Суттєвою рисою акметехнології є процес цілеутворення. Акмеологічні технології мають на меті сформувати та закріпити в свідомості фахівця необхідність у самооцінці, самопізнанні, саморозвиткові, самореалізації, самовдосконалюванні, що можливо за допомогою використання комплексу заходів: діагностування, укладання аутохарактеристики, акмеограма, акмеологічний тренінг, коучинг та ін. Ефективність стратегічного планування визначає акмеограма – акме-маршрут продуктивності професійно-освітньої діяльності. Акмеограма являє собою систему вимог, умов і факторів, які сприяють прогресивному розвитку конкретних суб'єктів професійної діяльності. Тому вона завжди є індивідуальною. Маючи акмеограму за підставу для розробки динамічної моделі власного «професійного Я», людина прогнозує свій професійний розвиток, матеріалізуючи

власні прагнення в авторській системі професійної діяльності. Розглянуті в статті акмеологічні прийоми та акметехнології пропонують практичне вирішення питання особистісного та професійного успіху, оскільки акмеологічні технології являють собою сукупність методів, прийомів, технік, за допомоги яких реалізується рух особистості до вершин самореалізації. Відмінною особливістю цих технологій є підпорядкованість їх принципам гуманізму, орієнтованість на досягнення найвищих рівнів розвитку людини, в тому числі у професійній діяльності.

Ключові слова: акмеограма, акмеологічні стратегії, акмеологічні технології, акмеологія, суб'єкти професійної діяльності, цілеутворення.

Стаття посвячена проблемам развития профессионализма преподавателя в ХХІ веке на основе акмеологических стратегий и акмеологических технологий. Акмestrategіческий подход в системе профессиональной деятельности преподавателя очень актуален на современном этапе модернизации национальной системы образования во многих странах, поскольку он способствует прогнозированию точек «акме» и «кате» образовательного процесса по конечным результатам. В соответствии с акмеологической теорией фундаментального образования в статье приводится определение продуктивной акме-стратегии в профессиональной деятельности специалиста. Реализация акме-стратегий в профессиональной деятельности преподавателя происходит с помощью акме-технологий на стратегическом, тактическом и оперативном уровнях, которые характеризуются особенностями личностно-профессиональных компетенций специалиста. Отличительной чертой акметехнологии является процесс целеполагания. Акмеологические технологии нацелены на формирование и закрепление в сознании специалиста необходимости в самооценке, самопознании, саморазвитии, самореализации, самосовершенствовании, что возможно с помощью использования комплекса мероприятий: диагностирование, составление аутохарактеристики, акмеограмма, акмеологический тренинг, коучинг и др. Эффективность стратегического планирования определяет акмеограмма – акме-маршрут производительности профессионально-образовательной деятельности. Акмеограмма представляет собой систему требований, условий и факторов,

способствующих прогрессивному развитию конкретных субъектов профессиональной деятельности. Поэтому она всегда индивидуальна. Имея акмеограмму за основание для разработки динамической модели собственного «профессионального Я», человек прогнозирует своё профессиональное развитие, материализуя собственные стремления в авторской системе профессиональной деятельности. Рассмотренные в статье акмеологические приемы и акметехнологии предлагают практическое решение вопроса личностного и профессионального успеха, поскольку акмеологические технологии представляют собой совокупность методов, приемов, техник, с помощью которых реализуется движение личности к вершинам самореализации. Отличительной особенностью этих технологий является подчиненность их принципам гуманизма, ориентированность на достижение высоких уровней развития человека, в том числе в профессиональной деятельности.

Ключевые слова: акмеограмма, акмеологические стратегии, акмеологические технологии, акмеология, субъекты профессиональной деятельности, целеобразование.

The article deals with the problems of professional development of the educator in the 21st century on the basis of acmeological strategies and acmeological technologies. The acme-strategic approach in the system of professional activity of the educator is very relevant at the present stage of modernization of the national system of education in many countries, as it contributes to the prediction of points «acme» and «kate» of the educational process by the end results. In accordance with the acmeological theory of fundamental education, the article defines the productive acme-strategy in the professional activity of a specialist. The implementation of acme-strategies in the professional activity of the educator occurs with the help of acme-technologies at the strategic, tactical and operational levels, which are characterized by the peculiarities of the personal and professional competencies of the specialist. A key feature of acme technology is the goal formation process. Acmeological technology intended to form and consolidate in the minds of the need for professional self-esteem, self-knowing, self-development, self-perfecting that it is possible through the use of a set of measures, diagnosis and laying autoproperities, akmeogram, acmeological training, coaching and so on. The effectiveness of strategic planning is deter-

mined by the acmeogram – the acme-route of productivity of professional and educational activities. Acmeogram is a system of requirements, conditions and factors that contribute to the progressive growth of specific subjects of professional activity. Therefore, it is always individual. Having an acmeogram as a basis for developing a dynamic model of it's own «professional me», one predicts one's professional growth, materializing one's own aspirations in the author's system of professional activity. Acmeological techniques and acme-technologies discussed in the article offer a practical solution to the issue of personal and professional success, since acmeological technologies are a set of methods, techniques, techniques by which the growth of personality to the peaks of self-realization is realized. A distinctive feature of these technologies is their subordination to the principles of humanism, their focus on the achieving the highest levels of human growth, including withing their professional activity.

Key words: acmeogram, acmeological strategies, acmeological technologies, acmeology, subjects of professional activity, goal formation.

Актуальність дослідження. Система освіти XXI століття на сучасному розвитку суспільства зазнає суттєвих перетворень, які зумовлені соціально-економічними, політичними та іншими чинниками. Реформування освіти відбувається в умовах входження України в Європейський простір, полікультурності навчання, гуманізації освіти, що залежить від професіоналізму педагога.

Інтенсивні зміни в соціально-політичному, економічному та культурному житті українського суспільства потребують енергійної і творчої людини як активного суб'єкта життєвої та професійної діяльності. Це активізує орієнтацію освіти на самоорганізовану особистість, яка здатна до постійного саморозвитку та самовдосконалення. Проте сучасний розвиток української системи освіти виявляє серйозні суперечності між: індивідуалізацією освітнього процесу, змістом, цілями, принципами і підходами, методами і способами сучасної освіти та рівнем підготовки викладача до реалізації цих процесів з опорою на досягнення сучасної науки; актуальним процесом індивідуалізації освіти та системністю її розвитку, що потребує зміни характеру освіти на всіх її рівнях (дошкільному, загальношкільному та вищому освітньому).

Усе зазначене дало можливість сформулювати тему статті «Акме-стратегії та акметехнології розвитку професіоналізму викладача XXI століття».

Метою статті є теоретичне обґрунтування доцільності використання акмєстратегії та акмєтехнології задля розвитку професіоналізму викладача XXI століття.

Виклад основних результатів дослідження.

Сучасна акмєологія – це комплекс наукових дисциплін, об'єктом вивчення яких є людина в динаміці само актуалізації її творчих потенціалів, саморозвитку, самовизначення та самовдосконалення в різних життєвих сферах самореалізації.

Акмєстратегічний підхід у системі професійної діяльності викладача є дуже актуальним на сучасному етапі модернізації національної системи освіти в багатьох країнах (зокрема і в Україні) оскільки він сприяє прогнозуванню точок «акмє» і «катє» освітнього процесу за кінцевими результатами. Проте поняття «акмє-стратегія» та «акмє-технологія» лише почали впроваджуватися в науковий обіг. Розробка та впровадження цих понять базується на акмєологічній концепції життєвого шляху людини (Б.Г. Ананьєв), акмєологічній теорії фундаментальної освіти (Н.В. Кузьміна) та акмєсинергетичній концепції багатоступінчастості (Н.В. Кузьміна, В.П. Бранський, С.Д. Пожарський) [2].

З урахуванням акмєологічної спрямованості Л.Є. Паутова зазначає, що «життєва акмє-стратегія особистості – це особистісно-професійний стратегічний план із самореалізації та взаємодії зі зовнішнім середовищем у процесі продуктивної життєдіяльності творення» [2, с. 63].

У відповідності з акмєологічною теорією фундаментальної освіти (Н.В. Кузьміна), Л.Є. Паутова зазначає, що «продуктивна акмє-стратегія у професійній діяльності фахівця – це одночасно і запланована діяльність, і реакція на зміни обставин (умов реалізації запланованих заходів), і продуктивний образ-результат організації в майбутньому» [2, с. 64].

Сучасний український науковець О.А. Дубасєнюк розглядає акмєологічний підхід як визначальний, стратегічний орієнтир, який спрямовує професійно-педагогічну підготовку майбутнього викладача як суб'єкта педагогічної освіти на основі інтеграції суб'єктного, особистісно-орієнтованого, суб'єкт-суб'єктного, діалогового, середовищного, ресурсного підходів [1].

Реалізація акмє-стратегії може відбуватися на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях, які характеризуються особливостями особистісно-професійними компетенціями фахівця. Реалізація акмє-стратегії у професійній діяльності викладача відбувається за допомоги акмє-технологій. Науковці-акмєологи вважають, що: акмєтехнології формуються на основі порівнювальних досліджень представників вершин продуктивності зі середньо- та малопродуктивними; акмєтехнології дають можливість поєднувати експромти суб'єктів освіти із застосуванням конкретних рекомендацій, які

включені в технології та забезпечують досягнення учнями шуканих результатів [3, с. 121-123].

Суттєвою рисою акмєтехнології є процес цілеутворення. Як зазначають сучасні науковці-акмєологи, така технологія є спеціально створеним науково-практичним інструментарієм для допомоги студентам і викладачам [3, с. 52]. До них належать: моделі, методики, шкали оцінювання, інструкції, якими можуть користуватися всі учасники освітнього процесу; ознаки продуктивних результатів педагогічної діяльності за критерієм якості новоутворень у здобувачів освіти; ознаки продуктивних дій фахівців освіти, що забезпечують досягнення цільових результатів у здобувачів освіти та ін. Особливостями акмє-технологій є інваріантність, комбінаторність, багатофункціональність, адаптивність, прогностичність (Л.Є. Варфоломєєва).

Важливими елементами акмє-технології є теоретичні моделі діяльності, котрі можуть використовуватися не лише в процесі експертної оцінки, але й при самоспостереженні та самоаналізі системи професійної діяльності за визначеними критеріями. Як зазначає Л.Є. Паутова, продуктивність виявляється в особливостях діяльності творення її суб'єктів у сферах: професійно-освітнього рівня та підготовки; розробки та впровадження актуальних проєктів; досягнення образу результату та оцінювання його якості [2, с. 69].

До складу акмє-технології входять: цілі та завдання технології; методологічні засади; принципи і методи розробки; умови технологічного процесу; аналіз конкретної ситуації; характеристики суб'єкта та об'єкта (суб'єкта) технології, їхньої взаємодії; алгоритм досягнення цілі (стратегічні і тактичні етапи, прийоми); способи прогнозування та планування результатів; впровадження. Акмєологічні технології мають на меті сформувати та закріпити в свідомості фахівця необхідність у самооцінці, самопізнанні, саморозвиткові, самореалізації, самовдосконалюванні, що можливо за допомогою використання комплексу заходів: діагностування, укладання аутохарактеристики, акмєограма, акмєологічний тренінг, коучинг та ін.

Провідна роль викладача закладу вищої освіти визначається його майстерністю розв'язання професійно-освітніх задач, які спрямовані на досягнення здобувачами вищої освіти стану творчої готовності до самостійного входження до професійного середовища і вирішення конкретних професійних завдань. Для розв'язання акмє-задач дослідження та оцінювання викладача вишу (на всіх рівнях) Н.В. Кузьміна і Л.Є. Паутова створили методику акмєологічного рейтинг-тесту (акмєологічна технологія оцінювання продуктивності викладача) [2, с. 179-199].

Ефективність стратегічного планування і всієї освітньої системи, і особистості кожного суб'єкта освітньої діяльності визначає акмєограма – акмє-маршрут продуктивності професійно-освітньої діяльності.

Акмеограма являє собою систему вимог, умов і факторів, які сприяють прогресивному розвитку конкретних суб'єктів професійної діяльності. Тому акмеограма завжди є індивідуальною. Модель акмеограми має такий вигляд:

Акмеограма = Об'єктивні характеристики + Суб'єктивні характеристики + Психологічні протипоказання;

Об'єктивні характеристики = Цілі + Завдання + Функції + Результат (психологічний і прагматичний);

Суб'єктивні характеристики = Психічні утворення + Суб'єктні якості;

Психічні утворення = Знання + Уміння + Навички;

Суб'єктні якості = Індивідуальні якості + Професійні якості + Акмеологічні інваріанти.

Акмеограма (А):

Об'єктивні аспекти **ОА:**

функція – **Ф**

мета, завдання – **МЗ**

результат: прагматичний – **РПр**, психологічний – **РПс**

Суб'єктивні аспекти **СА:**

Психічні утворення **ПСУ:**

знання – **Зн**

навички – **Нв**

уміння – **Ум**

досвід – **Дс**

Суб'єктні якості **СБЯ:**

особистісні якості – **ОсЯ**

професійні якості – **ПфЯ**

акмеологічні інваріанти – **АІ**

Психічні протипоказання **ПсПлк:**

ті, що піддаються коригуванню (кориговані) – **К**

патологічні, не піддаються коригуванню (не кориговані) – **НК**

Акмеологічні інваріанти професіоналізму – це основні властивості, якості та уміння професіонала, які забезпечують високу ефективність і стабільність діяльності незалежно від її змісту та специфіки. Вони проявляються і у внутрішніх спонукальних причинах, що забезпечують активний та цілеспрямований саморозвиток, реалізацію творчого потенціалу. Акмеологічні інваріанти професіоналізму бувають загальними та особливими (специфічними). Загальні інваріанти не залежать від специфіки діяльності і притаманні усім професіоналами (розвинена антиципація, високий рівень саморегуляції, уміння приймати ефективні рішення, висока креативність, сильна адекватна мотивація досягнення). Спеціальні акмеологічні інваріанти відбивають зміст і вимоги професійної діяльності (для фахівця

Таблиця 1. Акмеограма

№	Назва блоку				
Діяльнісний аспект	Мета (ціль)				
	Результат (локальне акме)	Утилітарний (Прагматичний)			
		Духовний (Психологічний)			
	Строки реалізації				
Фактори та умови досягнення акме	Сприятливі	Об'єктивні	Суспільні		
			Соціальні		
			Виробничі (службові)		
		Суб'єктивні	Психічні утворення	Знання	Загальні
				Уміння	Спеціальні
			Суб'єктні	Навички	
	Перешкоджаючі	Об'єктивні	Особистісно-типологічні		
			Професійні		
			Рефлексивна культура		
		Суб'єктивні	Психічні утворення	Суспільні	
				Соціальні	
			Суб'єктні	Виробничі (службові)	
Катаболічні властивості	Психічні утворення	Знання	Загальні		
		Уміння	Спеціальні		
		Навички			
	Суб'єктні	Особистісно-типологічні			
		Професійні			
		Рефлексивна культура			
Катаболічні властивості	Кориговані				
	Патологічні				

освітньої сфери – це висока комунікабельність, проникливість, емпатійність, стресостійкість та ін.).

Маючи акмеограму за підставу для розробки динамічної моделі власного «професійного Я», людина прогнозує свій професійний розвиток, матеріалізуючи власні прагнення в авторській системі професійної діяльності.

Акмеограма відображає тільки рівень *одиночного* і потребує досить кріпкої індивідуальної праці. Акмеограма завжди *індивідуальна*. Вона складає підставу для *індивідуального особистісно-професійного розвитку*. За змістом акмеограма – це *індивідуальний зріз потенційного* в суб'єкті праці, його можливостей, перспектив, оцінка компенсованих і некомпенсованих властивостей. Акмеограма висвітлює, насамперед, те, *над чим слід працювати*, щоб досягти високого рівня професіоналізму.

Типова схема акмеограми включає такі рівні:

- *загального* (підструктури професійної кваліфікації, загальних акмеологічних інваріантів професіоналізму, які оцінюють їхню відповідність вимогам конкретного суб'єкта);
- *особливого* (підструктури спрямованості особистості, специфічних акмеологічних інваріантів професіоналізму);
- *одиночного* (підструктури здібностей, характерологічних особливостей, моральних якостей тощо), що складає головну її частину.

У програмі особистісно-професійного розвитку фахівця на підставі акмеограми слід виділяти: динаміку зростання професійної майстерності; «вузькі місця» (умови та фактори, що перешкоджають цьому зросту); особливості змінювання мотиваційної сфери; динаміку особистісного розвитку й те, що цьому сприяє чи перешкоджає; вид акмеологічних технологій, які доцільно застосовувати для особистісно-професійного розвитку [4, с. 166-195].

У процесі руху до локального акме можна виділити два аспекти:

А) діяльнісний аспект, який безпосередньо належить до поставленої мети. Тут ураховується тонкий взаємозв'язок, який існує між поняттями «мета» і «цінність». У загальному випадку мета – це створення певної цінності, що в термінах акмеології звучить як локальне акме. Цінності можуть бути утилітарними (слугувати, перш за все, користі) і духовними (не мати очевидної користі, але задовольняти пізнавальним або етико-естетичним потребам). Прикладом утилітарної цінності може бути проектування екскаватора, духовної – створення пейзажу, дотримання принципу обов'язку і т.п.

Будь-яка діяльність розгортається в часі, в зв'язку з чим визначається ліміт термінів, відведених на досягнення локального акме. Від наявного в розпорядженні часу залежать якісні та кількісні характеристики кінцевого результату, його принципова досяжність.

Б) фактори і умови, які постають у формі вихідних параметрів і щодо постійних величин, які задають загальний напрямок і річище, в яких реалізується діяльність. Все різноманіття чинників можна розділити на сприятливі та перешкоджаючі досягненню результату. Як перша, так і друга група факторів може залежати від чинного суб'єкта, так і перебувати поза зоною його впливу. Громадська обстановка, походження, роботодавець і його особистісні особливості – все це знаходиться поза владою індивіда і належить до об'єктивних умов його життя. Він їх не вибирав, але йому доводиться діяти в обставинах, що склалися, з конкретним соціальним прошарком і спілкуватися з певними людьми. Індивід у цьому випадку може лише ураховувати та добирати умови, які максимально чином наближають його до локального акме.

Інший аспект пов'язаний з особливостями самого суб'єкта діяльності і в акмеограмі має назву суб'єктивних умов. Ці фактори обумовлені природою конкретної людини, можуть їм більшою чи меншою мірою усвідомлювати, частково коригуватися, а частково являти собою стійкі утворення. Тут можна виділити два рівня аналізу – психологічні утворення, в яких враховується світогляд особистості, сукупність навичок та умінь, і суб'єктивні, що включають в себе риси характеру, стиль діяльності і спілкування.

В обох групах факторів можна побачити особливі графі – «Акмеологічні інваріанти» і «катаболічні властивості». У них робиться запис про ті властивості, які зіграли ключову роль при досягненні (або провалі у разі катаболічних) бажаного результату.

Акмеограма являє собою індивідуальну траєкторію сходження спеціаліста до вершин професіоналізму, способами переходу з одного рівня професіоналізму на інший. Для розробки акмеограми необхідно мати модель спеціаліста-професіонала (в конкретній галузі) та психологічну характеристику особистості для адресата акмеограми й акмеологічної технології. На підставі створеної акмеограми розробляється індивідуальна програма формування творчої особистості, де особлива увага приділяється впливу на процес розвитку факторів, які сприяють та перешкоджають найбільш повному розкриттю потенційних можливостей особистості.

Висновки. Розглянуті в статті акмеологічні прийоми та акметехнології пропонують практичне вирішення питання особистісного та професійного успіху, оскільки акмеологічні технології являють собою сукупність методів, прийомів, технік, за допомоги яких реалізується рух особистості до вершин самореалізації. Відмінною особливістю цих технологій є підпорядкованість їх принципам гуманізму, орієнтованість на досягнення найвищих рівнів розвитку людини, в тому числі у професійній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Дубасенюк О.А. Акмеологічний підхід як стратегічний орієнтир особистісно-орієнтованої педагогічної освіти. Проблеми освіти: збірник наукових праць. Вип. 84. Житомир-Київ, 2015. С. 25-30.
2. Кузьміна Н.В., Паутова Л.Е., Жаринова Е.Н. Акмеология – основы профессионализма преподавателя в XXI веке: учебное пособие в трех частях, Ч. 1. СПб.: Изд-во НУ «Центр стратегических исследований», 2018. 200 с.
3. Кузьміна Н.В., Жаринов Н.М., Жаринова Е.Н. Акмеологические технологии высшего образования. Монография [Текст] / Под. ред. Сивака А.Н. СПб.: Изд-во НУ «Центр стратегических исследований», 2016. 410 с.
4. Фундаментальна акмеологія – наука XXI століття: монографія / за заг. ред. В.М. Гладкової, С.Д. Пожарського. К.: Інтерсервіс, 2019. 206 с.

Transliteration of References:

1. Dubaseniak O.A. (2015) Akmeologichnyi pidkhid yak strategichnyi oriientir osobystisno-orientvanoï pedagogichnoi osviny [Acmeological approach as a strategic guideline of personally-oriented pedagogical education]. Problemy osvity: zbirnyk naukovykh prsts. Vyp. 84. Zhytomyr-Kyiv [in Ukrainian].
2. Kuzmina N.V. @ Pautova L.E. @ Zharinova E.N. (2018) Akmeologiya – osnovy professionalizma prepodavatelya v XXI veke [Acmeology – the basics of teacher professionalism in the 21st century]: uchebnoe posobie v tryox chastyax, Ch. 1. SPb.: Centr strategicheskikh issledovaniï [in Russian].
3. Kuzmina N.V. @ Zharinov N.M., Zharinova E.N. (2016) Akmeologicheskie tehnologii vy'sshego obrazovaniya [Acmeological technology of higher education]. [Monograph]. / Pod. red. Sivaka A.N. SPb.: Centr strategicheskikh issledovaniï [in Russian].
4. Fundamentalna akmeologiia – nauka XXI stolittia [Fundamental acmeology is the science of the 21st century]. [Monograph]. / za zag. red. V.M. Hladkovoï, S.D. Pozharskogo. Kyiv: Interservis [in Ukrainian].

GLADKOVA V.

Dr. Hab. of Education, Professor, Professor of Management Department, Faculty of Information Technology and Management, Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine
E-mail: valentina-hladkova@ukr.net

**ACME-STRATEGIES AND ACME-TECHNOLOGIES OF EDUCATORS
PROFESSIONALISM DEVELOPMENT IN THE XXI CENTURY**

ЗМІСТ

СУЧАСНА ОСВІТА В УКРАЇНІ, ЄВРОПІ ТА СВІТІ: ТЕНДЕНЦІЇ І ТРЕНДИ. 7

БАБЕНКО В.М., Освіта і наука: пліч о пліч на шляху до істини. 8

ГОГА Н.П., Особливості формування соціальної активності студентів покоління «Z» 18

ЖУРАВЛЬОВ В.М., КУРКІНА С.В., Формування конкурентоспроможності
майбутніх фахівців у контексті освітніх реформ України 27

ЗУБКО В.С., Підготовка майбутніх психологів до професійної мобільності в умовах
запровадження європейських стандартів 39

КОШЕВА Ю.В., ХОМЯК О.В., Освіта дорослих та післядипломна освіта в
Україні й сучасному світі 51

СОКАЛЬ В.А., Особливості професійної педагогічної освіти європейських країн 61

ФЕДИНА-ДАРМОХВАЛ В.С., ЛЕЩАК Т.В., Філософсько-педагогічні
погляди на освітні проблеми Туреччини к. XIX-п. XX ст. 69

УПРАВЛІННЯ І МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ОСВІТИ: ДОСВІД ТА ІННОВАЦІЇ 76

ДЕМУДІУК О.В., Comprehensive strategy for the assessment of training quality 77

КРАСНОВ В.В., П'ЯНКІВСЬКА Л.В., КОСТЮК О.І., ЮРКОВСЬКА
Л.Г., ТРЕТЬЯКОВА А.С., Оцінювання рівня сформованості професійних
компетентностей у лікарів-інтернів на етапі здобуття післядипломної освіти 87

ОЛЕКСІН Ю.П., ЯКУБОВСЬКА С.С., Формування наукової компетенції
магістрів в умовах супервізії 99

СТЕЧЕНКО О.В., Зростання ролі самостійної роботи студентів-медиків з
біологічної та біоорганічної хімії 106

ПСИХОЛОГІЧНІ, ПЕДАГОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ УМОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 120

АЩЕПКОВА Н.С., Навчально-професійна діяльність як шлях формування
творчої особистості студентів інженерних спеціальностей 121

БАЧИНСЬКА Н.В., ВІЛЯНСЬКИЙ В.М., РЕУТ Є.О., Особливості
використання психодіагностичного тестування у студентів-спортсменів 131

БОНДАРЕВИЧ С.М., Моделирование здоровья: вопросы теории и практики
управления здоровьем 143

БУЧАЦЬКА С.М., СІКОРСЬКА Л.О., Психолого-педагогічні механізми
оволодіння іноземним мовленням 161

ВАСИЛИШИНА О.В., Фахове навчання здобувачів вищої освіти економічного профілю . . 170

КОКАРЄВА А.М., Професійний розвиток особистості інженера. 178

КОЧУБЕЙ А.В., ЯКУБОВСЬКА С.С., Професійна рефлексія в умовах
супервізії як механізм самовдосконалення майбутнього фахівця 191

ЛОКШИН В., Психолого-педагогічні засади підготовки фахівців з управління у
соціокультурній сфері з урахуванням європейських стандартів 199

ЛУКІЯНЧУК А., Розвиток мотивації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в умовах
реформування освіти. 206

МАКАРЕНКО Н.М., Підвищення мотивації студентів до навчання: новітні форми роботи . . 214

МАРУЩЕНКО М.О., МАЛОВІЧКО І.А., Сучасні підходи до використання
різних типів тестових завдань при викладанні дисциплін хірургічного профілю у
студентів вищих медичних навчальних закладів 223

НАЗАРЕНКО Н.А., Психологічні особливості розвитку у студентів конструктивної
життєвої позиції 231

НІКІТИНА І.В., Реалізація принципу перспективності й наступності в процесі
адаптації особистості першокурсників 239

НІКОЛАЄНКО Ю.О., Формування рефлексивних умінь як складник підготовки
майбутніх фахівців аграрного профілю до професійного спілкування в
іншомовному середовищі 247

PIDGORNYY A., DUDA T., Formation of chemical-oriented competences in
scientific technical universities: timeliness and necessity 256

ПОМИТКІНА Л.В., ІЧАНСЬКА О.М., ГІРЧУК О.В., Роль психолога в
підвищенні конкурентоспроможності підприємства 270

СКРИПНИК І.М., МАСЛОВА Г.С., ПРИХОДЬКО Н.П., ГОПКО О.Ф., КРИВОРУЧКО І.Г. , Комунікативні компетенції та особливості їх впровадження в медичну освіту.	279
ТУШКО К.Ю. , Технологія реалізації системи підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної взаємодії	286
УДОВИЦЬКА Т.А., САВОХІНА М.В. , Роль батьків у професійному виборі молоді: визначальний фактор або направляюча ланка	295
ХАРЧЕНКО Н.А., ЛАВРЕНЮК Л.І. , Особливості соціалізації підлітків у розрізі соціальної компетентності та соціальних страхів	306
ШВЕЦЬ О.М. , Рефлексивно-діалогічна взаємодія як основа розвитку гідності особистості	315
НОВІТНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА СТАНДАРТИЗАЦІЇ 325	
БІДЕНКО Н.В., ОСТАПКО О.І., КОВАЛЬ О.І., ВОЛОВИК І.А. , З досвіду запровадження пілотного проєкту об'єктивного структурованого клінічного іспиту ОСКІ-2 для студентів-випускників стоматологічного факультету Національного медичного університету імені О.О. Богомольця	326
КОЖЕМ'ЯКА М.О., МОСКАЛЬКОВ О.П., СОКОЛОВСЬКА І.Л., МОСКАЛЬКОВА Н.М. , Організація освітнього процесу з використанням симуляційних технологій в закладах вищої медичної освіти	337
ЛЕВЧУК Н.П. , До проблеми використання методу імітаційного моделювання у викладанні дисциплін кафедри логістики майбутнім офіцерам-прикордонникам	345
ПАНИЧ Г.А., ХОЛМАКОВА Ю.В. , Андрагогічний аспект у сучасній методиці викладання іноземних мов	356
ПЕЧЕНІЗЬКА (ГУБАРЄВА) С. С., ЛЕМЕЩУК В.Р. , Арт-технології при викладанні іноземних мов у системі вищої освіти України	366
ПЛАХОТНЮК Н.П. , Розвиток іншомовної комунікативної культури майбутніх журналістів засобами інтернет-ресурсу	376
ПЛЕТЕНИЦЬКА Л.С. , Варіантність використання інноваційних технологій в процесі викладання методичних дисциплін майбутнім педагогам початкової освіти	384
ФУРИК О.О., РЯБОКОНЬ О.В., ОНИЩЕНКО Т.Є., САВЕЛЬЄВ В.Г., ХЕЛЕМЕНДИК А.Б. , Сучасні інформаційно-освітні технології при підготовці майбутніх лікарів	396
ЯЩЕНКО Е.М. , Комунікативний тренінг як інноваційна форма розвитку комунікативної культури студентів в контексті освітньої діяльності.	404

СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ МЕНЕДЖМЕНТ. 414

РОМА О.Ю. , Готовність керівників закладів загальної середньої освіти до управлінського супроводу впровадження ігрових методів навчання у початковій школі	415
ШАУМЯН О. , Прийняття управлінських рішень як ключовий чинник успішної діяльності освітніх менеджерів	425

ФІЛОСОФІЯ, КУЛЬТУРОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСВІТИ . . 437

ГЛАДКОВА В.М. , Акме-стратегії та акме-технології розвитку професіоналізму викладача у XXI столітті	438
ДЯЧЕНКО А.В. , Досвід художньо-технічної творчості у закладах вищої мистецької освіти другої половини XX ст.	449
ІГНАТОВИЧ О.Г. , Роль політичної метафори в освітньому просторі сучасного університету	461

ПОСЛІДОВНІСТЬ СЕРЕДНЬОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ СТАНДАРТ 472

БОДНАРЮК І.М. , Формування креативної особистості на уроках української мови і літератури.	473
БОЙКО Я.А. , Використання цифрових технологій у процесі навчання англійської мови в початковій школі	481
БОЛГАР О.М. , Самостійно-дослідницька робота як засіб формування готовності майбутнього вчителя до інноваційної діяльності.	490
ВАСИЛЬЄВА О.А. , Характеристика системи підготовки практичного психолога до корекційної роботи з молодшими школярами	499
ДОРОШ Т.Л. , Формування виконавської культури майбутнього вчителя музики	510

